

Biotipuri relictare din județul Satu Mare. Răriștea cu ariniș bălțit de la Mujdeni.

Szabó Andrei

În rândurile de mai jos dorim să vă prezentăm două puncte biotipice ale județului, respectiv pășunea străveche de la Foieni și răriștea cu ariniș bălțit de la Mujdeni (steapa de dune nisipoase înierbate).

Pășunea străveche de la Foieni

Nisipul continental din nord-vestul României cunoscut sub numele de Câmpia Nirului ocupă o suprafață de circa 27.000 ha în care este cuprinsă și pășunea străveche din zona Foieni. În general suprafața cu nisipuri continentale este caracterizată prin șiruri de nisip paralele orientate aproximativ NE-SV care alternează cu terenuri mlăștinoase de interdune. Existența înmlăștinirilor de interdune se datorează subasmentului argilos-marnos descoperit în urma eroziunii eoliene, subasment care ajuns la suprafață a facilitat înmlăștinirea acestor porțiuni ca o rocă impermeabilă. Datorită condițiilor edafice și de microclimă caracteristică în această regiune s-a dezvoltat un covor vegetal foarte eterogen și specific.

În urma intervențiilor antropice care au afectat vegetația inițială începând cu câteva secole în urmă (sec. X-XII) aici au apărut o serie de cenoze vegetale.

Teritoriul nisipurilor din NV țării se găsește în zona de silvostepă, pădurile inițiale fiind dominate de stejarul pedunculat (*Quercus robur*).

În urma defrișării pădurilor au apărut în mod secundar nisipuri zburătoare nefixate de vegetație. Acestea au fost refixate în secolul trecut prin introducerea pe scară largă a salcâmului (*Robinia pseudoacacia*). În prezent majoritatea formațiunilor vegetale inițiale sunt transformate, păstrându-și doar unele stațiuni cu cenoze vegetale originale. Unul din aceste locuri se află la Foieni, situat în vecinătatea unei păduri de stejar. Dintre fitocenozele caracteristice nisipurilor amintim pe *Brometum tectori*, care este o asociație pionieră pe nisipuri zburătoare. Cea mai caracteristică fitocenoză a nisipurilor din nord-vestul țării este as. *Festuco vaginatae-Corynephorum*, prezentă în pâlcuri destul de întinse la Foieni. În aceste fitocenozes cresc o serie de specii psamofile caracteristice ca: *Euphrasia sequieriana*, *Corynephorus canescens*, *Helichrysum arenarium*, *Alyssum montanum* ssp. *gmelinii*, *Polyonum arenarium*, *Artemisia campestris*, *Plantago indica*, *Kochia laniflora* etc. Formațiunile vegetale caracteristice nisipurilor semifixate în urma succesiunii trec în as. *Potentillo-Festucetum pseudovinae*. Văile de interdune adăpostesc o serie de specii montane, unele considerate relictare, a căror prezență în regiunea de câmpie constituie o excepție. Pășunile și fânețele nisipurilor, respectiv covorul vegetal al terenurilor de interdune, împreună cu flora vechilor păduri insulare de stejar, formează un covor vegetal foarte variat, în care își găsesc mediul de viață multe insecte caracteristice și rare (fig. 2/2), în care și o serie de specii de lepidoptere caracteristice ca ex: *Microlepidoptera* (molii): *Macrochila rostellata* Hbn.; *Metacrambus alpinellus* Hbn.; *Epacestria pustulalis* Hbn.; *Bradyptesis appendiculata* Esp.; *Zygaena laeta* Hbn. etc. Specii de Noctuidae: *Scotia vestigialis* Hufn.; *Actinotia radiosa* esp.; *Porphyrinia noctualis* Hbn. (syn. *paula* Hbn.); *Cucullia artemisiae* Hfn.; *Calamia tridens* Hufn. (syn. *virens* L.) etc. Specii de Geometridae: *Narraga tessularia* Metz iar dintre fluturii de zi amintim *Colias myrmidone* Esp. Prezența în această zonă a speciei sus amintită reprezintă extinderea extremă spre NV a speciei în țara noastră. Dintre *Neuroptera* numai aici am observat în județ leul furnicilor (*Myrmeleon formicarius*) a cărui larvă sapă mici adâncituri în nisip, se ascunde, iar micile insecte căzute în aceste adâncituri,

le atacă și le consumă dovedindu-se un prădător folositor.

Zona are și o faună specifică dipterologică, fapt dovedit de specialiștii Muzeului Antipa, care au pus în evidență 5 specii noi de muște în fauna dipterologică a țării și care în alte zone ale României nu au fost observate până în prezent. De asemenea s-au observat unele curiozități atât faunistice cât și floristice. Astfel a fost observată o specie de molie alpină (*Metacrambus alpinellus*) și o specie de plantă alpină (*Alyssum montanum* ssp. *gmelinii*), specii ce sunt capabile de adaptare la zone nisipoase.

Cu toată distanța mare dintre Foieni și litoral, remarcăm că unele specii de plante și animale se regăsesc numai pe aceste terenuri nisipoase, respectiv atât pe nisipuri continentale cât și pe nisipuri litorale. Astfel de specii ce au o dezvoltare specifică atât de rară este normal să fie apărute.

Existența răspândirii unor specii identice pe zone psalmitice de origini diferite (marin, respectiv continental) în general nu este cunoscută nici de specialiștii în domeniul cercetării naturii, cu excepția entomologilor.

Din datele prezentate până acum reiese că zona de stepă, nisipoasă de la Foieni prezintă caracteristici bioecologice deosebit de rare în consecință merită a fi protejată cu deosebită atenție.

Cum echilibrul ecologic al unor astfel de zone este deosebit de sensibil, intervenția neantată umană îi poate fi fatală. O intervenție de genul acesta se observă și în cazul zonei de la Foieni, respectiv începerea distrugerii biotipului prin transformarea zonei de stepă într-o zonă agricolă, a distrugerii formațiunilor de dune înierbate prin nivelarea sau transformarea acestora în podgorii sau folosirea ca gropi de gunoi a spațiilor de interdune.

Căștigul material prin aplicarea unei agriculturi neperformante din cauza solului sărac nisipos este disproporționat de mic față de pierderea morală prin distrugerea unor biotipuri atât de rare din cadrul naturii. În consecință este necesară o intervenție hotărâtă din partea organelor locale, administrative pentru stoparea fenomenului de distrugere.

Răriștea cu ariniș bălțit de la Mjdeni

Un alt biotip cu totul deosebit atât ca specii de animale și plante componente specifice cât și ca origine este răriștea de ariniș bălțit de la Mjdeni din mijlocul pădurii Mjdeni.

Această răriște a luat naștere prin defrișarea parțială a pădurii înmlăștinate de la Mjdeni și dezvoltarea în tăietură a unei pășuni bălțite cu arini. Pășunea s-a populat cu specii de plante specifice higrofile cum ar fi: *Polygonum bistorta*, specii de *Iris*, *Hyacinthus orientalis* etc. atipice pentru zonele de luminișuri de pădure.

Odată cu dezvoltarea acestor asociații de plante în zonă s-a statornicit și o faună rară de lepidoptere specific adaptate la astfel de populații de plante. Dintre acestea amintim următoarele specii de lepidoptere: *Ethmia lugubris* Stand ssp. multidentata Capuse et Szabo (Fam. Ethmiidae); *Algedonia luctualis* Hbn. (Fam. Pyraustidae); *Chariaspilates formosoria* Ev. (Geometridae); *Neptis rivularis latefusiata* Hassler et Weber (Nym phalidae) etc.

Dar cea mai interesantă și rară este *Lycaena helle* Den et Schiff (fig. 2/3), care reprezintă un element siberian migrat în zonă datorită condițiilor de mediu asemănătoare cu cele din nordul Europei și Siberiei. Mai vrem să subliniem faptul că în întregul bazin carpatic această specie de lepidoptere se regăsește numai aici la Mjdeni cu populație principală și s-a mai semnalat și în județul Brașov lângă localitatea Vlădeni (fig. 1). Specia aparține familiei *Lycaenidae*, ca un fluture de zi. Prezintă două generații anuale: prima apare în lunile aprilie-mai, iar a doua în iunie-iulie, unele exemplare putând supraviețui până în august.

Trebuie să mai amintim că cele două generații prezintă dimorfism sezonier, generația de primăvară prezentând o strălucire a aripilor mai intensă. Existența acestei răriști din pădurea Mjdeni în momentul de față este în pericol datorită progresiei reimpăduririi atât naturale cât și artificiale și în subsidiar și existența biocenozei. Datorită rarității acestei biocenoze dezvoltate în zonă comparabile doar cu cele care au fost observate în zona

siberiană (mai puțin europeană), este recomandabil un efort de păstrare în felul său specific ceea ce ar conduce la eliminarea fenomenului de împădurire.

În concluzie trebuie să subliniem că cele două biotipuri relictare din cadrul județului, datorită unor intervenții necontrolate umane sunt în pericol de dispariție. În consecință pentru păstrarea lor este nevoie de recrearea condițiilor de existență primară printr-o intervenție benefică a aceluiași factor uman.

Ancient biotypes from Satu Mare county (SUMMARY)

The populations of species mentioned above could be maintained by the protection of the whole biotype. It is to be feared that because of the privatization process, ploughing of the sandy soil, smoothing of the dunes etc. its biotype area will be greatly reduced (Foieni), the remaining original grassy area. The grazing couldn't destroy this ancestral grassy area.

The great drought between 1985-1995, the canalization works and mainly the spread of trees (afforestation) in moorish terrain of the forest Mijdeni will gradually oust the present-day undergrowth; so the richest *Polygonum bistorta* group will disappear as well, and together with it a great part of the *Lycaena helle* group too, whose caterpillars grow on this plant.

The list of illustrations

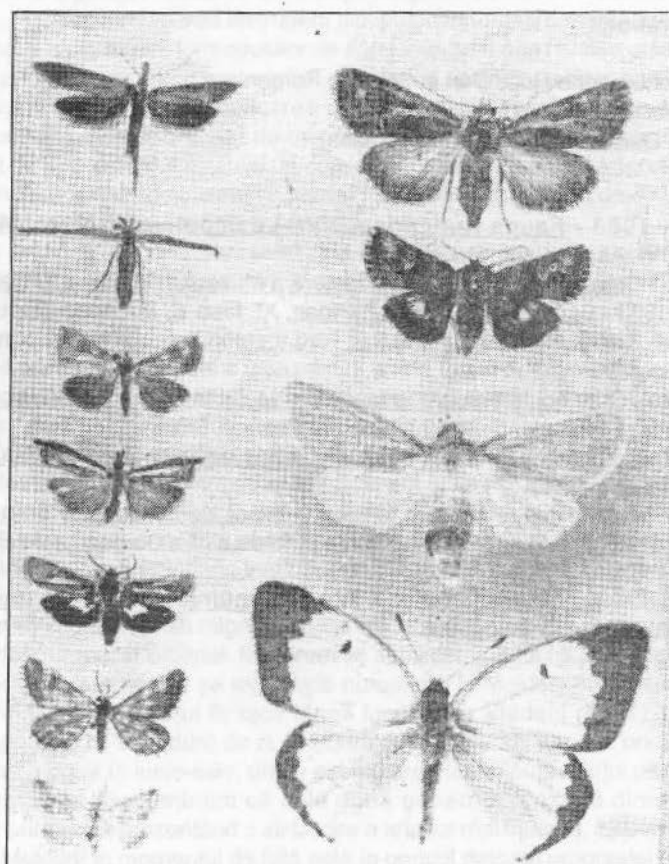
1. The expanse of *Lycaena Helle* Den et Schiff in Romania
2. Butterflies in ancient pasture from Foieni
3. *Lycaena Helle* Den et Schiff Mijdeni (Tufoasa)

Bibliografie

1. Gozmany L., 1963 - Fauna Hungariae, XVI, Lepidoptera, 7 füzet, Molyepkék, Microlepidoptera VI, Akad. Kiado, Budapest.
2. König F., 1975 - Catalogul colecției de lepidoptere a Muzeului Banatului Timișoara
3. Niculescu E., 1963 - Fauna R.P.R., Fam. Pieridae, XI, fasc. 6, Ed. Acad. București
4. Niculescu E., F. König, 1970 - Fauna R.S.R., ord. Lepidoptere, partea generală, XI, Iași, 10, Ed. Acad. București
5. Rakosi L., 1980 - Date noi referitoare la fauna de Noctuidae (Lepidoptera Noctuidae) din Transilvania, Studii și comunicări St. Nat. Muz. Brukenthal, Sibiu, 24, 433-437.
6. Rezmerita I., Z. Spîrchez, S. Csuros, 1967 - Vegetația nisipurilor din nord-vestul României, Contribuții botanice, Cluj, 349-371.
7. A. Szabo, 1983 - Date noi referitoare la câteva specii de lepidoptere de pe terenurile nisipoase de la Foieni (Jud. Satu Mare). Lucrările celei de a III-a Conferințe de Entomologie, Iași, 20-22 mai, 1983.
8. Vojnits A., 1980 - Fauna Hungariae, XVI, Lepidoptera, S. füzet Aramolaleplél II, Geometridae II, Akad. Kiado, Budapest.

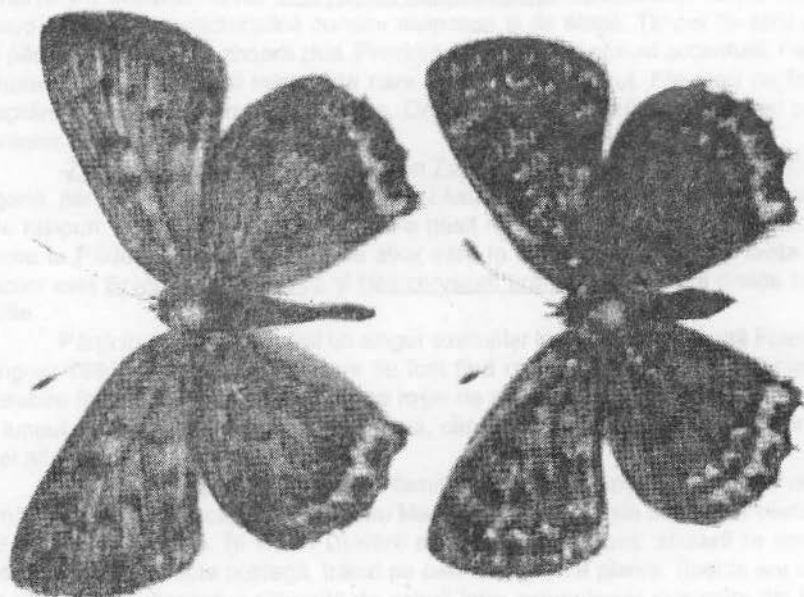
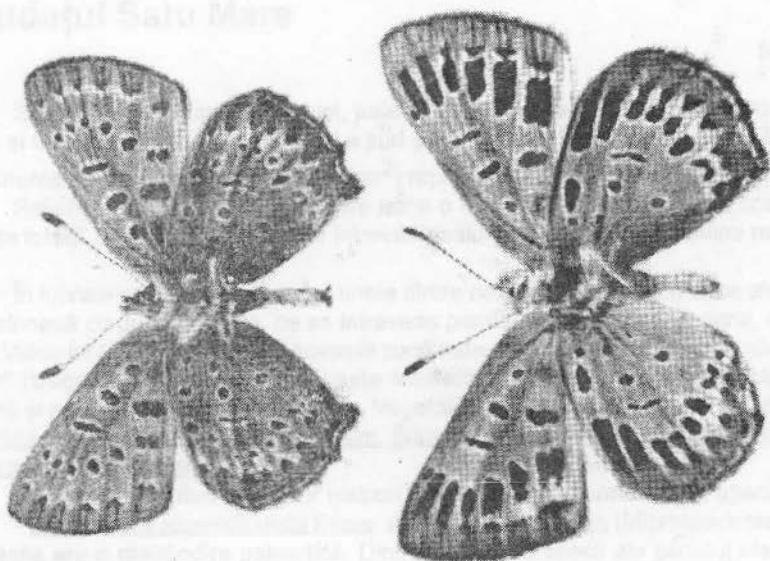

Răspândirea speciei *LYCAENA HELLE* Den. et. Schiff în România

2. Fluturi din pășunea străveche de la Foieni

Specii rare de fluturi (Lepidoptera) din județul Salva Mare

3. *Lycaena Helle* Den et Schiff Mujdeni (Tufoasa)